

YASHIL O'SISH SHAROITIDA MINTAQAVIY BOSHQARUVNING INSTITUTIONAL TAHLILI: NAZARIY YONDASHUVLAR

Qarshi davlat universiteti

Mustaqil tadqiqotchisi

Siradjev Ilxom Toxirovich

Zamonaviy globallashtirish jarayonlarida iqtisodiy o'sishning an'anaviy modeli tabiiy resurslarning haddan tashqari ekspluatatsiyasi, ekologik muvozanatning buzilishi va iqlim o'zgarishlarining kuchayishi bilan tavsiflanmoqda. Shu bois, XXI asrning ikkinchi choragida iqtisodiy rivojlanishning sifat jihatdan yangi paradigmasi sifatida **yashil iqtisodiyot** va **barqaror rivojlanish** konsepsiyalari ilmiy-amaliy jihatdan dolzarb yo'nalishga aylandi. Ayniqsa, 2026 yilning O'zbekistonda "Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili" deb e'lon qilinishi ushbu yo'nalishning milliy darajadagi strategik ustuvorligini yanada kuchaytirdi.

Yashil iqtisodiyot mohiyatan iqtisodiy o'sish jarayonida atrof-muhitga salbiy ta'sirni minimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan iqtisodiy tizimni anglatadi. Uning asosiy mazmuni iqtisodiy samaradorlik, ekologik xavfsizlik va ijtimoiy adolat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashdan iborat bo'lib, bu uchlik zamonaviy rivojlanish modelining poydevorini tashkil etadi. Mazkur yondashuvda "past uglerodli rivojlanish", "resurs tejamkorlik" va "yashil innovatsiyalar" asosiy komponentlar sifatida qoraladi.

Barqaror rivojlanish konsepsiyasi esa ilk bor xalqaro miqyosda insoniyat ehtiyojlarini qondirish bilan birga kelajak avlodlar manfaatlariga zarar yetkazmaslik tamoyiliga asoslangan holda shakllangan bo'lib, u iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik tizimlarning uzviy uyg'unligini ta'minlashni nazarda tutadi. Ushbu konsepsiya hozirgi kunda global iqtisodiy siyosatning asosiy

yoʻnalishlaridan biri boʻlib, BMTning Barqaror rivojlanish maqsadlari (SDGs) orqali amaliyotga tatbiq etilmoqda.

Yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish oʻzaro chambarchas bogʻliq boʻlib, bir-birini toʻldiruvchi va integratsiyalashgan tizim sifatida namoyon boʻladi. Xususan, yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanishning iqtisodiy mexanizmlarini ifodalasa, barqaror rivojlanish uning keng qamrovli ijtimoiy-ekologik platformasini tashkil etadi. Shu jihatdan, zamonaviy menejment tizimlarida ushbu ikki konsepsiyani uygʻunlashtirish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish, ekologik risklarni kamaytirish va iqtisodiy oʻsishning barqarorligini taʼminlash imkoniyati yuzaga keladi.

Mintaqaviy boshqaruv tizimlarida ushbu konsepsiyalarning joriy etilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki hududlar kesimida resurslardan foydalanish samaradorligi, ekologik muammolar darajasi va iqtisodiy rivojlanish surʼatlari turlicha boʻlib, ularni boshqarishda yashil va barqaror yondashuvlar muhim strategik instrument sifatida xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy boshqaruvda yashil iqtisodiyot tamoyillarini qoʻllash orqali iqtisodiy oʻsish va ekologik muvozanat oʻrtasidagi optimal nisbatni taʼminlash mumkin.

Xulosa qilib aytganda, yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish konsepsiyalari nafaqat ekologik muammolarni hal etish vositasi, balki zamonaviy iqtisodiy tizimlarni transformatsiya qilishning muhim nazariy-metodologik asosi sifatida namoyon boʻlmoqda. Ularning chuqur oʻrganilishi va amaliyotga joriy etilishi mintaqaviy boshqaruv samaradorligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash hamda kelajak avlodlar uchun sogʻlom ekologik muhitni yaratishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Edward B. Barbier¹ yashil iqtisodiy tiklanish modelini ishlab chiqib, iqtisodiy inqirozdan chiqishda ekologik investitsiyalar va infratuzilmaning

¹ Edward B. Barbier. (2010). *A global green new deal: Rethinking the economic recovery*. Cambridge University Press.

rolini asoslaydi. Uning yondashuvi iqtisodiy va ekologik manfaatlarni uyg'unlashtirishga qaratilgan.

David Pearce, Anil Markandya va Edward B. Barbier² yashil iqtisodiyot nazariyasining dastlabki ilmiy asoschilaridan bo'lib, ular ekologik iqtisodiyotning fundamental prinsiplari va baholash usullarini ishlab chiqqan.

Herman E. Daly³ barqaror iqtisodiy rivojlanish nazariyasini chuqurlashtirib, iqtisodiy o'sishning ekologik chegaralarini ilmiy asoslab beradi. Uning konsepsiyasi "barqaror iqtisodiyot" modelining nazariy poydevorini tashkil etadi.

Jeffrey D. Sachs⁴ barqaror rivojlanishni global iqtisodiy tizimning asosiy paradigmasi sifatida talqin qilib, davlat siyosatida integratsiyalashgan yondashuvni qo'llash zarurligini ko'rsatadi.

Tim Jackson⁵ iqtisodiy o'sishsiz farovonlik konsepsiyasini ilgari surib, iqtisodiy tizimni ekologik barqarorlik asosida qayta ko'rib chiqish zarurligini asoslaydi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti⁶ tomonidan belgilangan ustuvor yo'nalishlar milliy darajada yashil iqtisodiyotga o'tish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash va resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantirishga qaratilgan bo'lib, bu ilmiy tadqiqotlarning amaliy ahamiyatini oshiradi.

Bobylev⁷ yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish masalalarini Rossiya iqtisodiyoti kontekstida chuqur tahlil qilib, ekologik omillarni iqtisodiy siyosatga integratsiyalash zarurligini asoslaydi. Uning tadqiqotlarida resurs tejamkorlik, ekologik ko'rsatkichlar va "yashil YAIM" kabi indikatorlar orqali

² David Pearce., Anil Markandya., & Edward B. Barbier. (1989). *Blueprint for a green economy*. Earthscan.

³ Herman E. Daly. (1996). *Beyond growth: The economics of sustainable development*. Beacon Press.

⁴ Jeffrey D. Sachs. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.

⁵ Tim Jackson. (2017). *Prosperity without growth: Foundations for the economy of tomorrow* (2nd ed.). Routledge.

⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2026). *"Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili"ga oid davlat dasturi*. Toshkent.

⁷ Bobylev, S. N. (2017). *Sustainable development and green economy in Russia*. Moscow: Moscow State University.

mintaqaviy boshqaruv samaradorligini baholash metodologiyasi ishlab chiqilgan. Zakharov⁸ ekologik barqarorlikni ta'minlashda institutsional boshqaruv mexanizmlarining rolini o'rganib, mintaqaviy darajada ekologik monitoring va boshqaruv tizimlarini rivojlantirish zarurligini ta'kidlaydi. Uning ishlari yashil iqtisodiyotda davlat boshqaruvining ekologik funksiyalarini kuchaytirishga qaratilgan. Ketova⁹ mintaqaviy iqtisodiy tizimlarda yashil transformatsiya jarayonlarini tahlil qilib, ekologik omillarni hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiya qilish zarurligini asoslaydi. U boshqaruv samaradorligini oshirishda innovatsion va ekologik mexanizmlarning uyg'unligini taklif etadi. Granberg¹⁰ mintaqaviy iqtisodiyot nazariyasining yetakchi vakillaridan biri sifatida hududiy rivojlanish va boshqaruv samaradorligini modellashtirishga katta hissa qo'shgan. Uning yondashuvida iqtisodiy va ekologik omillarni integratsiyalash orqali hududiy tizimlarni boshqarish mexanizmlari ishlab chiqilgan. Glazyev¹¹ innovatsion rivojlanish va davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishda yangi texnologik paradigmalarni asoslab beradi. Uning konsepsiyalarida yashil iqtisodiyot va raqamli transformatsiya integratsiyasi orqali iqtisodiy tizimlarni modernizatsiya qilish masalalari yoritilgan. Khachaturova¹² barqaror rivojlanish va ekologik iqtisodiyotning nazariy asoslarini o'rganib, iqtisodiy faoliyatni ekologik cheklovlar bilan uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlaydi. Uning ishlari yashil boshqaruv konsepsiyasining nazariy poydevorini mustahkamlaydi. Inshakov¹³ iqtisodiy tizimlarning institutsional rivojlanishini tahlil qilib, barqaror rivojlanishda boshqaruv mexanizmlarining

⁸ Zakharov, V. M. (2015). *Ecological policy and sustainable development*. Moscow: KMK Scientific Press.

⁹ Ketova, N. P. (2018). *Regional economy and sustainable development*. Rostov-on-Don: Southern Federal University Press.

¹⁰ Granberg, A. G. (2004). *Foundations of regional economics*. Moscow: Higher School of Economics.

¹¹ Glazyev, S. Y. (2010). *Strategy of advanced development of the Russian economy*. Moscow: Economics.

¹² Khachaturova, T. S. (2016). *Sustainable development and ecological economics*. Moscow: INFRA-M.

¹³ Inshakov, O. V. (2005). *Institutional theory of economic development*. Volgograd: VolSU Press.

samaradorligini oshirishda institutsional omillarning rolini asoslaydi. Danilov-Danilyan ekologik xavfsizlik va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilib, yashil iqtisodiyotga o'tishning ilmiy asoslarini ishlab chiqqan. U ekologik siyosatni iqtisodiy boshqaruvning ajralmas qismi sifatida ko'radi. Danilov-Danilyan¹⁴ ekologik xavfsizlik va iqtisodiy rivojlanish o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilib, yashil iqtisodiyotga o'tishning ilmiy asoslarini ishlab chiqqan. U ekologik siyosatni iqtisodiy boshqaruvning ajralmas qismi sifatida ko'radi.

Xodiyev¹⁵ O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish jarayonida barqaror rivojlanish tamoyillarini joriy etish zarurligini asoslab, iqtisodiy o'sish va ekologik muvozanat o'rtasidagi optimal nisbatni ta'minlash mexanizmlarini ishlab chiqqan. Uning tadqiqotlarida mintaqaviy boshqaruv samaradorligini oshirishda institutsional va innovatsion yondashuvlar muhim o'rin egallaydi. Abdurahmonov¹⁶ ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish jarayonlarida inson kapitali va mehnat resurslarining rolini chuqur tahlil qilib, barqaror rivojlanishda ijtimoiy omillarning ustuvorligini asoslaydi. Uning yondashuvi yashil iqtisodiyotda bandlik va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash mexanizmlarini ishlab chiqishda muhimdir. G'ulomov¹⁷ raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimlarini transformatsiya qilish masalalarini o'rganib, raqamli texnologiyalarni mintaqaviy boshqaruvga integratsiyalash orqali samaradorlikni oshirish yo'llarini taklif etadi. Bu yondashuv Agile–Green–Digital model bilan uyg'unlashadi. Rakhimov¹⁸ mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlashda investitsiyalar va infratuzilmaning rolini tahlil qilib, hududiy boshqaruv samaradorligini oshirishning iqtisodiy mexanizmlarini ishlab

¹⁴ Danilov-Danilyan, V. I. (2013). *Sustainable development: Theoretical and methodological aspects*. Moscow: Nauka.

¹⁵ Xodiyev, B. Y. (2019). *O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish strategiyasi*. Toshkent: Iqtisodiyot.

¹⁶ Abdurahmonov, Q. X. (2020). *Mehnat iqtisodiyoti va inson kapitali*. Toshkent: Fan.

¹⁷ G'ulomov, S. S. (2021). *Raqamli iqtisodiyot asoslari*. Toshkent: Fan va texnologiya.

¹⁸ Rakhimov, R. X. (2018). *Regional development and investment policy*. Tashkent: Economy.

chiqqan. Xolmatov¹⁹ hududiy iqtisodiyotda resurslardan samarali foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlash masalalarini o'rganib, yashil iqtisodiyot elementlarini mintaqaviy rivojlanish strategiyalariga integratsiyalash zarurligini asoslaydi. Tursunov²⁰ iqtisodiy o'sishning ekologik jihatlarini tahlil qilib, yashil iqtisodiyot sharoitida boshqaruv samaradorligini oshirishda ekologik indikatorlardan foydalanish metodologiyasini ishlab chiqqan. Saidov²¹ barqaror rivojlanishning huquqiy va institutsional asoslarini o'rganib, ekologik siyosat va davlat boshqaruvi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ochib beradi. Bu esa yashil boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirishda muhim ahamiyatga ega. Eshov²² xizmatlar sohasi va mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirish masalalarini tahlil qilib, hududiy boshqaruvda innovatsion va raqamli mexanizmlarni joriy etish orqali samaradorlikni oshirish yo'llarini ko'rsatadi.

O'zbekistonlik olimlar tadqiqotlarida quyidagi ustuvor yo'nalishlar ajralib turadi:

- iqtisodiy modernizatsiya va institutsional islohotlar (Xodiyev, Saidov)
- inson kapitali va ijtimoiy barqarorlik (Abdurahmonov)
- raqamli transformatsiya va boshqaruv samaradorligi (G'ulomov, Eshov)
- hududiy rivojlanish va resurs samaradorligi (Rakhimov, Xolmatov)
- ekologik iqtisodiyot va yashil indikatorlar (Tursunov)

¹⁹ Xolmatov, U. A. (2020). *Hududiy iqtisodiyot va barqaror rivojlanish*. Toshkent: Iqtisodiyot.

²⁰ Tursunov, D. B. (2021). *Ekologik iqtisodiyot asoslari*. Toshkent: Fan.

²¹ Saidov, A. X. (2019). *Barqaror rivojlanishning huquqiy asoslari*. Toshkent: Adolat.

²² Eshov, B. B. (2022). *Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti*. Toshkent: Iqtisodiyot.

Bu yondashuvlar sizning dissertatsiya mavzuingizdagi **Agile–Green–Digital integratsiyalashgan menejment mexanizmlarini shakllantirish** uchun mustahkam ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

1.1Jadval

Yashil iqtisodiyot va mintaqaviy boshqaruv samaradorligi bo‘yicha xalqaro, Rossiya va O‘zbekiston olimlari yondashuvlarining taqqoslama tahlili

Yo‘nalish	Xalqaro olimlar	Rossiya olimlari	O‘zbekiston olimlari	Umumiy xulosa
Nazariy asos	Herman E. Daly, Jeffrey D. Sachs – barqaror rivojlanish va ekologik iqtisodiyot nazariyasi	Vladimir I. Danilov-Danilyan – ekologik xavfsizlik va barqaror rivojlanish	Baxodir Xodiyev – iqtisodiy modernizatsiya va barqarorlik	Barqaror rivojlanish konsepsiyasi barcha maktablarda asosiy nazariy baza hisoblanadi
Yashil iqtisodiyot konsepsiyasi	Edward B. Barbier – yashil o‘rish va ekologik investitsiyalar	Sergey N. Bobylev – yashil YAIM va ekologik indikatorlar	Dilshod Tursunov – ekologik iqtisodiyot va indikatorlar	Yashil iqtisodiyotda indikatorlar tizimi muhim metodologik asos bo‘lib xizmat qiladi
Mintaqaviy boshqaruv	Jeffrey D. Sachs – global boshqaruv va SDG integratsiyasi	Alexander G. Granberg – hududiy rivojlanish modeli	Rustam Rakhimov – hududiy investitsiya siyosati	Mintaqaviy boshqaruv samaradorligi i investitsiya va resurs

				taqsimotiga bog'liq
Institutsional yondashuv	Tim Jackson – iqtisodiy tizim transformatsiyasi	Oleg V. Inshakov – institutsional rivojlanish nazariyasi	Akmal Saidov – huquqiy va institutsional asoslar	Institutsional mexanizmlar boshqaruv samaradorligini belgilovchi asosiy omil
Raqamli transformatsiya	World Bank – raqamli va yashil o'sish integratsiyasi	Sergey Yu. Glazyev – texnologik paradigmalar	G'ulomov Sirojiddin – raqamli iqtisodiyot	Raqamli texnologiyalar yashil boshqaruv samaradorligini oshiradi
Ekologik siyosat va boshqaruv	United Nations Environment Programme – global ekologik siyosat	Viktor M. Zakharov – ekologik monitoring	Utkir Kholmatov – resurs samaradorligi	Ekologik boshqaruv tizimi yashil iqtisodiyotning asosiy elementi
Ijtimoiy omillar	United Nations Development Programme – inson rivojlanishi	Natalia P. Ketova – hududiy ijtimoiy rivojlanish	Qalandar Abdurahmonov – inson kapitali	Ijtimoiy barqarorlik yashil iqtisodiyotning ajralmas qismi

Mazkur taqqoslama tahlil shuni ko'rsatadiki, xalqaro, Rossiya va O'zbekiston ilmiy maktablarida yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish konsepsiyalari umumiy nazariy asosga ega bo'lsa-da, ularning amaliy yo'nalishlari farqlanadi. Xalqaro olimlar global integratsiya va barqaror rivojlanish maqsadlariga urg'u bersa, Rossiya olimlari mintaqaviy iqtisodiyot va institutsional boshqaruv mexanizmlariga e'tibor qaratadi, O'zbekiston olimlari esa iqtisodiy modernizatsiya, raqamli transformatsiya va hududiy rivojlanish omillarini ustuvor deb hisoblaydi. Shu jihatdan, ushbu uch yondashuvni integratsiyalash orqali mintaqaviy boshqaruv samaradorligini oshirishning kompleks, ya'ni Agile–Green–Digital asosidagi menejment mexanizmlarini ishlab chiqish ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi.

Mazkur yo'nalishda xalqaro olimlar (Herman E. Daly, Jeffrey D. Sachs) barqaror rivojlanishni iqtisodiy tizimning fundamental paradigmasi sifatida talqin qilib, ekologik cheklovlar doirasida iqtisodiy o'sish modelini shakllantiradi. Rossiya ilmiy maktabi (Vladimir I. Danilov-Danilyan) ushbu yondashuvni ekologik xavfsizlik bilan bog'lab, uni milliy iqtisodiy siyosat darajasiga olib chiqadi. O'zbekiston olimlari (Baxodir Xodiyev) esa nazariy asoslarni iqtisodiy modernizatsiya va islohotlar bilan uyg'unlashtiradi. Natijada, nazariy jihatdan barqaror rivojlanish barcha maktablarda yagona metodologik asos bo'lsa-da, uning qo'llanishi hududiy xususiyatlarga moslashgan.

Xalqaro yondashuvda (Edward B. Barbier) yashil iqtisodiyot iqtisodiy o'sish va ekologik investitsiyalar uyg'unligi sifatida qaraladi. Rossiya olimlari (Sergey N. Bobylev) ushbu konsepsiyani amaliy jihatdan rivojlantirib, "yashil YAIM" va ekologik indikatorlar tizimini ishlab chiqadi. O'zbekiston olimlari (Dilshod Tursunov) esa ushbu yondashuvni milliy sharoitda qo'llash uchun ekologik ko'rsatkichlar va baholash

metodlarini taklif etadi. Demak, barcha maktablarda yashil iqtisodiyot indikatorlarga asoslangan boshqaruv modeli sifatida shakllanmoqda.

Xalqaro tadqiqotlarda (Jeffrey D. Sachs) mintaqaviy boshqaruv global barqaror rivojlanish maqsadlari bilan integratsiyalashgan tizim sifatida ko‘riladi. Rossiya olimlari (Alexander G. Granberg) hududiy iqtisodiyot modelini ishlab chiqib, mintaqaviy resurslar va iqtisodiy salohiyatni samarali boshqarishga e‘tibor qaratadi. O‘zbekiston olimlari (Rustam Rakhimov) esa investitsiya siyosati va hududiy rivojlanish orqali boshqaruv samaradorligini oshirishga urg‘u beradi. Bu esa mintaqaviy boshqaruvda iqtisodiy va ekologik omillarni kompleks hisobga olish zarurligini ko‘rsatadi.

Xalqaro ilmiy maktabda (Tim Jackson) iqtisodiy tizimni ekologik barqarorlik asosida transformatsiya qilish institutsional islohotlar orqali amalga oshirilishi ta’kidlanadi. Rossiya olimlari (Oleg V. Inshakov) institutsional nazariyani chuqurlashtirib, boshqaruv samaradorligini oshirishda institutlarning rolini asoslaydi. O‘zbekiston tadqiqotchilari (Akmal Saidov) esa huquqiy va davlat boshqaruvi mexanizmlarini takomillashtirishga e‘tibor qaratadi. Natijada, institutsional omillar yashil iqtisodiyotda asosiy boshqaruv instrumentiga aylanadi.

Xalqaro tashkilotlar (World Bank) raqamli va yashil iqtisodiyot integratsiyasini iqtisodiy o‘sishning yangi drayveri sifatida baholaydi. Rossiya olimlari (Sergey Yu. Glazyev) texnologik paradigmalar almashinuvi orqali iqtisodiy tizimlarni modernizatsiya qilishni asoslaydi. O‘zbekiston olimlari (G‘ulomov Sirojiddin) esa raqamli iqtisodiyot asosida boshqaruv samaradorligini oshirish mexanizmlarini ishlab chiqadi. Shu sababli, raqamlashtirish yashil boshqaruvning asosiy katalizatoriga aylanmoqda.

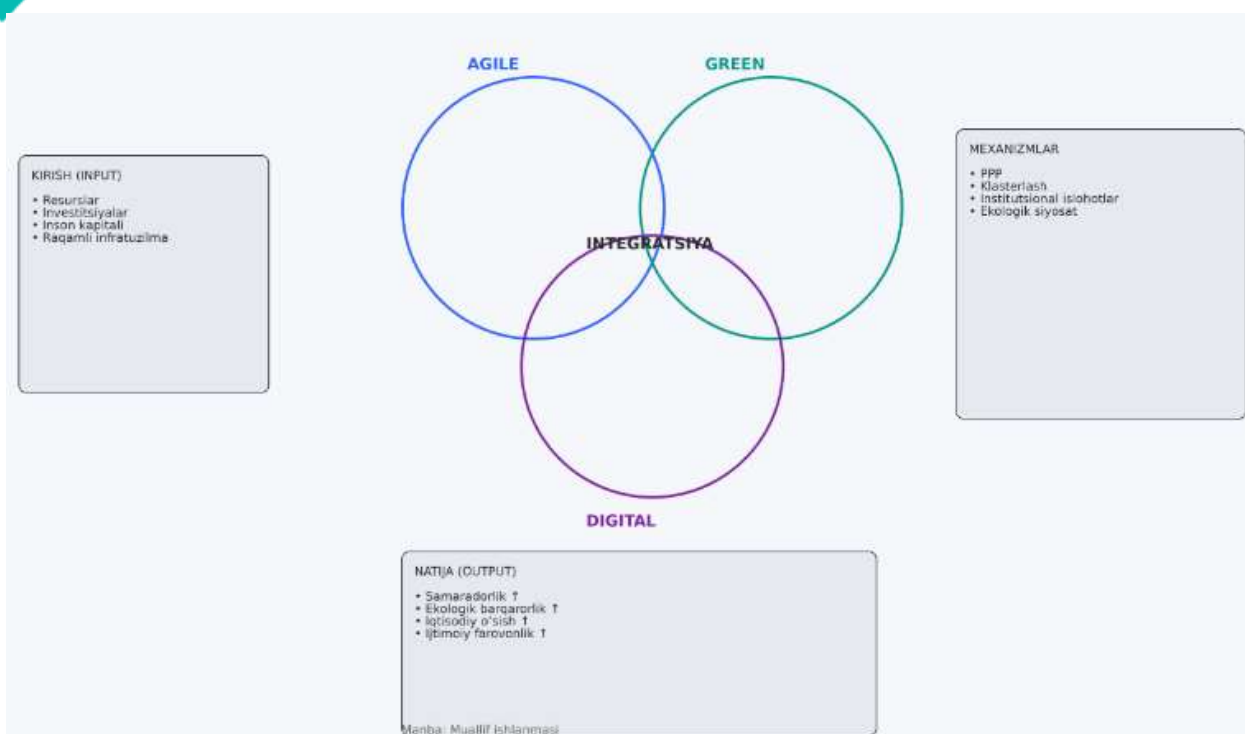
Xalqaro miqyosda (United Nations Environment Programme) ekologik siyosat global darajada shakllantiriladi va davlatlar uchun

yoʻnalish beradi. Rossiya olimlari (Viktor M. Zakharov) ekologik monitoring va nazorat tizimlarini rivojlantirishga eʼtibor qaratadi. Oʻzbekiston olimlari (Utkir Kholmatov) esa resurslardan samarali foydalanish va ekologik boshqaruvni hududiy darajada takomillashtirishni taklif etadi. Bu esa ekologik siyosatning koʻp darajali boshqaruv tizimini shakllantiradi.

Xalqaro yondashuvda (United Nations Development Programme) inson rivojlanishi barqaror rivojlanishning markaziy elementi sifatida qaraladi. Rossiya olimlari (Natalia P. Ketova) hududiy ijtimoiy rivojlanishni iqtisodiy barqarorlik bilan bogʻlaydi. Oʻzbekiston olimlari (Qalandar Abdurahmonov) esa inson kapitali va bandlik masalalarini ustuvor deb hisoblaydi. Natijada, ijtimoiy barqarorlik yashil iqtisodiyotning ajralmas komponenti sifatida shakllanadi.

Yoʻnalishlar kesimidagi tahlil shuni koʻrsatadiki, xalqaro, Rossiya va Oʻzbekiston ilmiy maktablari oʻrtasida metodologik uygʻunlik mavjud boʻlib, ular birgalikda **integratsiyalashgan Agile–Green–Digital menejment modelini shakllantirish** uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi. Ayniqsa, raqamli transformatsiya, institutsional islohotlar va ekologik siyosatning uygʻunligi mintaqaviy boshqaruv samaradorligini oshirishning asosiy drayveri sifatida namoyon boʻladi.

Mazkur konseptual model mintaqaviy boshqaruv samaradorligini oshirishda zamonaviy yondashuvlar — **Agile, Green va Digital komponentlarining integratsiyasi** asosida kompleks boshqaruv tizimini shakllantirishni nazariy va amaliy jihatdan asoslaydi. Modelning kirish qismida resurslar, investitsiyalar, inson kapitali va raqamli infratuzilma asosiy determinantlar sifatida ajratilib, ular boshqaruv jarayonining boshlang'ich omillari sifatida qaraladi. Ushbu omillar mintaqaning iqtisodiy salohiyati va boshqaruv imkoniyatlarini belgilab beradi hamda keyingi bosqichlarda samarali boshqaruv mexanizmlarini shakllantirish uchun zarur shart-sharoit yaratadi. Shu jihatdan, model kirish blokida iqtisodiy, ijtimoiy va texnologik omillar o'zaro uyg'un holda ko'rib chiqilganligi bilan ajralib turadi.

Xulosa va takliflar: zamonaviy globallashuv sharoitida an'anaviy iqtisodiy o'sish modeli tabiiy resurslarning haddan tashqari ekspluatatsiyasi, ekologik muvozanatning buzilishi va iqlim o'zgarishlarining kuchayishiga olib kelmoqda. Shu sababli, XXI asrning ikkinchi choragida iqtisodiy rivojlanishning sifat jihatdan yangi paradigmasi sifatida **yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanish** konsepsiyalari ilmiy-amaliy jihatdan

dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, O‘zbekistonda 2026 yil “Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili” deb e’lon qilinishi ushbu yo‘nalishning milliy miqyosdagi strategik ustuvorligini tasdiqlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI :

1. Bobylev, S. N. (2017). *Sustainable development and green economy in Russia*. Moscow: Moscow State University.
2. Jackson, T. (2017). *Prosperity without growth: Foundations for the economy of tomorrow* (2nd ed.). Routledge.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2026). “Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili”ga oid davlat dasturi. Toshkent.
4. Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. Columbia University Press.
5. Zakharov, V. M. (2015). *Ecological policy and sustainable development*.
6. *Beyond growth: The economics of sustainable development*.